

Posudek disertační práce Mgr. Tomáše Gráfa

Accuracy and fluency in the speech of the advanced learner of English

Disertační práce Tomáše Gráfa je věnována, jak autor uvádí, zjištění a zkoumání charakteristických rysů mluvené angličtiny českých pokročilých studentů anglické filologie ve světle analýzy správnosti/přesnosti a plynulosti užívání jazyka. Práce je velmi cenná už tím, že přináší výsledky prvního rozsáhlejšího takto zaměřeného výzkumu u nás, ale i dalšími vklady: (a) jde, pokud je mi známo, o první soustavné využití žakovského mluveného korpusu projevů českých mluvčích angličtiny; (b) autor velmi systematicky hodnotí dosud užívané metody výzkumu a formuluje na základě svých zkušeností metodologická doporučení využitelná obecně; (c) zjištěné výsledky autor interpretuje mj. i se zřetelem k jejich didaktickému využití a s oporou o vlastní dlouholeté zkušenosti s přípravou učitelů angličtiny formuluje závěry využitelné i v didaktické praxi.

Rád bych hned na počátku konstatoval, že předložená práce plně vyhovuje nárokům, které na disertační práce klademe, přináší původní, originální a z pohledu základního výzkumu i z pohledu edukační lingvistiky velmi cenné nové poznatky a podněty.

Práce má klasické členění. V první kapitole (str. 14–69) autor podává teoretický rámec svého výzkumu: probírá soustavně jednotlivé aspekty zkoumání složitosti, plynulosti a správnosti/přesnosti vyjadřování v druhém jazyce. Pozornost přitom věnuje jak teoretickým, tak metodologickým otázkám a slabým místům tohoto výzkumu; toto rozvažování se snaží dovést k formulování závěrů pro svůj vlastní výzkum. Oceňuji velmi dobrou autorovu orientaci v problematice (u disertační práce se orientovanost autora předpokládá, práce T. Gráfa však v tomto ohledu patří k nadprůměrným) a také vyváženost, s níž autor o jednotlivých výhodách a nevýhodách různých přístupů k analýze složitosti, plynulosti a správnosti/přesnosti pojednává. Díky této velmi důkladné a poctivé rozvaze o dosavadních výzkumech, jejich teoretickém a metodologickém podloží, si T. Gráf vytvořil pevný základ pro svůj vlastní výzkum a také pro interpretaci jeho výsledků – je zřejmé, že si autor byl od počátku vědom i některých omezení, které jím nakonec zvolený přístup ke zkoumání plynulosti a správnosti/přesnosti vyjadřování pokročilejších studentů angličtiny přináší. Také na ně výslovně několikrát upozorňuje a vysvětluje, proč určitý postup zvolil – navzdory těmto omezením.

V části empirické T. Gráf podává zprávu o průběhu svého výzkumu plynulosti a správnosti/přesnosti; složitost ponechal stranou, zdůvodnění tohoto kroku (str. 23–24) je srozumitelné a lze je přijmout. V druhé kapitole (úvodní kapitole empirické části) pojednává o sběru a primárním zpracování dat (o korpusu LINDSEI, pravidlech přepisu a jejich omezení, o chybovém značkování), v kapitole třetí o pilotním výzkumu, který provedl; čtvrtá kapitola (101–129) je věnována analýze správnosti/přesnosti, kapitola pátá (130–153) analýze plynulosti; v šesté kapitole shrnuje autor výsledky svého výzkumu a formuluje závěry: poměrně podrobně rozebírá jejich omezení a uvádí detailní doporučení: od budování žakovských korpusů a jejich využívání ve výzkumu přes zkoumání přesnosti a plynulosti k doporučením didaktickým – jak rozvíjet jazykovou/komunikační kompetenci pokročilých studentů druhého jazyka/angličtiny, jak jejich kompetenci testovat, jak připravovat studenty anglické filologie na FF UK atd. Při těchto doporučeních se opírá primárně o výsledky vlastního výzkumu, ale připomíná i výzkumy zahraniční a jejich výsledky a v řadě případů se odvolává také na vlastní pedagogické zkušenosti – přirozeně především u doporučení didaktického charakteru.

Stejně jako část teoretickou pokládám i empirickou část práce za velmi zdařilou a šťastně provedenou, nemám k ní zásadní připomínky. Oceňuji především dobře promyšlený a důsledně provedený postup, rozvážné autorovy interpretace zjištěných skutečností a z toho plynoucí spolehlivost a užitečnost jeho závěrů.

Pro obhajobu bych rád formuloval několik dotazů:

- a) Na několika místech autor píše o některých jevech jako příznačných pro „české pokročilé studenty“ (např. na str. 109 o tom, co českým pokročilým studentům dělá největší potíže) – porovnával výsledky studentů českých s výsledky pokročilých studentů jiných prvních jazyků důsledně? Víím, že v některých bodech uvádí srovnání s výsledky analogického výzkumu německé složky korpusu LINDSEI, ale ne všude.
- b) Autor se při chybovém značkování omezuje na identifikaci, emendaci a popis chyby, nepodává vysvětlení jejich příčin. To pokládám za omezení rozumné a je také obvyklé; na řadě míst textu však uvádí jako vysvětlení chyb interferenci, resp. transfer z L1, v menším počtu případů transfer z výuky. Mohl by při obhajobě vysvětlit, jak k těmto vysvětlením dospěl, tedy jaká kritéria pro určení, zda jde o interferenční chybu, použil?
- c) Na str. 126 a jinde porovnává T. Gráf výsledky svého výzkumu s výsledky analogického výzkumu německých pokročilých studentů angličtiny; uvádí (právem), že jde o výsledky velmi podobné, přivítal bych ale podrobnější komentář k rozdílům, které lze rovněž najít (např. ve skupině LPF, LSF apod.) – čtenář obtížně zjišťuje, zda jsou významné, čím mohly být způsobeny apod.
- d) Vnímám jako oprávněné, že autor porovnává plynulost projevu nerodilých mluvčích s plynulostí projevu mluvčích rodilých; zajímalo by mě nicméně, zda při sběru dat nepočítal či v budoucnu nemá v úmyslu počítat s tím, že by bylo užitečné porovnat ji i s plynulostí projevů týchž mluvčích v prvním jazyce (tedy češtině).

Celkově rád opětovně konstatuji, že předložený text T. Gráfa zcela nepochybně odpovídá požadavkům kladeným na práce disertační, přináší nové a pro další výzkum i výukovou praxi významné poznatky. Doporučuji jeho práci k obhajobě, a bude-li úspěšná, což předpokládám, doporučuji, aby byl na jejím základě Mgr. T. Gráfovi udělen titul Ph.D.

Prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc.